

و قابل قبولی درباره‌ی انطباق اطلاعات مقایسه‌ای با استانداردهای حسابداری به‌دست آورد و به موجب الزامات مقرر در بخش ۵۱ استانداردهای حسابداری ایران اگر حسابرس نتواند با اجرای روش‌های لازم نسبت به اطلاعات مقایسه‌ای متقاعد شود باید گزارش خود را از این بابت تعدیل نماید. استنتاج از موارد مزبور این است که حسابرس در هر حال می‌بایستی اطلاعات مقایسه‌ای را مورد بررسی قرار دهد و اشاره به این که اطلاعات مقایسه‌ای حسابرسی نشده است گمراه‌کننده خواهد بود.

پیشنهادها

به نظر می‌رسد موارد زیر می‌تواند به

عنوان راه‌کاری برای جلوگیری از مشکلات یاد شده موثر باشد:

الف- رعایت الزامات مقرر در استاندارد یادشده به‌طوری که بعد از بند اظهارنظر بدون اشاره به نوع نظر حسابرس در مواقعی که اقلام مقایسه‌ای به طور کامل اصلاح و ارائه‌ی مجدد شده است.

ب- بند تاکید مورد نظر در استاندارد مزبور به شکل ذیل تعدیل گردد:

صورت‌های مالی دوره‌ی گذشته توسط موسسه‌ی حسابداری دیگری مورد حسابرسی قرار گرفته است و تاریخ گزارش یاد شده .../.../۱۳۰۰ و نوع اظهارنظر حسابرس ..... بوده است.

بدیهی است نظر حسابرس دوره‌ی مالی قبل، مستقل از تاثیر آثار مالی ناشی از اعمال اصلاحات صورت گرفته در سرفصل تعدیلاتسنواتی و ارائه‌ی مجدد اطلاعات. مقایسه‌ای اظهار شده است.

بند تاکید مزبور علاوه بر این که منجر به رعایت الزامات مقرر در استاندارد حسابرسی می‌شود این اطلاع را به استفاده‌کنندگان می‌دهد که با توجه به اصلاح اطلاعات مقایسه‌ای لزوماً نظر حسابرس دوره‌ی گذشته قابل تعمیم به اطلاعات مقایسه‌ای مندرج در صورت‌های مالی دوره‌ی جاری نخواهد بود

تأثیر هزینه‌ی مطالبات مشکوک‌الوصول بر شفافیت سود و زیان بانک‌ها

امراه ابراهیمی
کارشناس امور بانکی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

هم‌اکنون، بانک‌ها با توجه به بخش‌نامه‌های بانک مرکزی و شرایط قراردادی اعطای وام اقدام به شناسایی هزینه‌ی مطالبات مشکوک‌الوصول می‌نمایند. اما سوال این است که بخش‌نامه‌ها و مقررات یادشده تا چه میزان وضعیت واقعی سود و زیان بانک را نمایش می‌دهند.

بر اساس بخش‌نامه‌ی بانک مرکزی ج.ا.ا. پس از سررسید شدن وام و عدم پرداخت آن به شرح زیر تسهیلات اعطایی به طبقات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول انتقال می‌یابند.
۱. ابقا در طبقه‌ی جاری (حداکثر تا ۲ ماه از سررسید وام گذشته، مشتری از وضعیت مالی مطلوب برخوردار باشد و چشم‌انداز صنعت مربوطه مطلوب باشد).
۲. طبقه‌ی سررسید گذشته (بین ۲ تا ۶ ماه از سررسید گذشته، مشتری از وضعیت مالی مناسب برخوردار باشد و چشم‌انداز صنعت مربوطه همراه با رشدی محدود باشد).

موضوع مطالبات معوق یکی از موضوعات حساس و با اهمیت صنعت بانکداری است به نحوی که حیات و بقای هر یک از بانک‌ها به‌شدت وابسته به آن است. در چند سال اخیر و در پی بروز بحران اقتصادی در جهان، تاثیر این مورد بیش از پیش نمود کرده به نحوی که موجب ورشکستگی بانک‌های زیادی در جهان شد. در ایران نیز وضعیت دشوار اقتصادی‌ای که صنایع و شرکت‌ها با آن دست‌وپنجه نرم می‌کنند تاثیر خود را بر سیستم بانکی گذاشته و به دلیل عدم توانایی این صنایع به بازپرداخت وام‌های خود موضوع مطالبات معوق بانکی را به مساله‌ی روز سیستم بانکداری کشور تبدیل کرده است.

در این مقاله، نحوه‌ی انعکاس آثار مالی معوق و مشکوک‌شدن مطالبات بانکی در سود و زیان بانک‌ها و همچنین درستی آن ارزیابی می‌شود. برای درک تاثیر اهمیت مبلغ هزینه‌ی مطالبات مشکوک‌الوصول بر سود اعلامی بانک‌ها جدول یک ارائه شده است.

۳. طبقه‌ی معوق (بین ۶ تا ۱۸ ماه از سررسید گذشته، مشتری از وضعیت مالی مناسب برخوردار نمی‌باشد و چشم انداز صنعت مربوطه با محدودیت جدی و رکود مواجه باشد).
 ۴. طبقه‌ی مشکوک‌الوصول (بیش از ۱۸ ماه از سررسید گذشته و مشتری از وضعیت مالی نامطلوب برخوردار است).
 در حال حاضر، به دلیل عدم وجود سیستم اطلاعات اعتباری مشتریان در کشور، بانک‌ها بر اساس مدت گذشته از سررسید وام اقدام به طبقه‌بندی تسهیلات اعطایی خود به طبقات بالا می‌کنند و عموماً وضعیت مالی مشتری در این محاسبات لحاظ نمی‌شود.

بر اساس بخش‌نامه‌های بانک مرکزی ذخیره‌ی مطالبات مشکوک‌الوصول به شرح زیر برای هر یک از طبقات فوق‌الذکر محاسبه و در حساب‌ها منظور می‌شود:

۱. تسهیلات طبقه‌ی جاری: ۱۵ درصد مانده‌ی تسهیلات
۲. تسهیلات طبقه‌ی سررسید گذشته: ۱۰ درصد مانده‌ی تسهیلات
۳. تسهیلات طبقه‌ی معوق: ۲۰ درصد مانده‌ی تسهیلات
۴. تسهیلات طبقه‌ی مشکوک‌الوصول: ۵۰-۱۰۰ درصد مانده‌ی تسهیلات
۵. تسهیلات طبقه مشکوک که بیش از ۵ سال از سررسید آن گذشته: ۱۰۰ درصد

گفتنی است در محاسبه‌ی ذخیره‌ی ردیف‌های ۲ الی ۵ فوق‌الذکر و ثابق (ملکی، اوراق مشارکت،...) از مانده‌ی وام کسر می‌شود. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود تسهیلات به صورت پلکانی بر اساس مدت گذشته از سررسید طبقه‌بندی شده و ذخیره‌ی مطالبات مشکوک‌الوصول با توجه به درصدهای تعیین شده برای هر طبقه محاسبه می‌شود. تعیین طبقه و انتقال بین طبقات تاثیر مستقیم بر روی شناسایی هزینه‌ی مطالبات

مشکوک‌الوصول دارد به نحوی که برای مثال با انتقال از طبقه‌ی سررسید گذشته به طبقه‌ی معوق، نرخ ذخیره‌گیری از ۱۰ درصد به ۲۰ درصد افزایش می‌یابد. همچنین با انتقال مطالبات معوق به طبقه‌ی مشکوک نرخ شناسایی ذخیره از ۲۰ درصد به ۵۰ درصد افزایش می‌یابد.

به نظر می‌رسد نحوه‌ی شناسایی هزینه‌ی مطالبات مشکوک‌الوصول به روش بالا نمایش‌دهنده‌ی وضعیت واقعی بانک‌ها نباشد زیرا فاصله‌ی پلکانی بین طبقات بسیار زیاد است و هزینه‌ی مطالبات مشکوک‌الوصول را به صورت یکنواخت، متناسب با زمان طی شده، توزیع نمی‌کند. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود تسهیلاتی که وضعیت معوق دارند به مدت ۱۲ ماه در این طبقه رسوب خواهند کرد که نرخ ذخیره‌ی آن نیز ۲۰ درصد است. پس از طی شدن ۱۲ ماه با افزوده شدن تنها یک روز طبقه‌ی این مطالبات، از معوق به مشکوک انتقال یافته و نرخ ذخیره‌ی آن نیز از ۲۰ درصد به ۵۰ درصد افزایش می‌یابد که تاثیر آن روی سود و زیان بانک بسیار بااهمیت است. بنابراین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که اثر گذشت ۱۲ ماه یادشده به نحو صحیح در زمان مورد نظر شناسایی نشده و بهتر است ۳۰ درصد افزایش

در نرخ ذخیره‌گیری به تناسب در بین ۱۲ ماه توزیع شود. این مسئله در مورد رسوب تسهیلات در طبقه‌ی سررسید گذشته به مدت ۴ ماه و افزایش ناگهانی نرخ از ۱۰ درصد به ۲۰ درصد نیز وجود دارد. از این رو، به نظر می‌رسد که اصلاح روش محاسبه‌ی هزینه‌ی مطالبات مشکوک‌الوصول به روش یادشده تاثیر بااهمیتی بر شفافیت سود و زیان و محاسبه‌ی صحیح آن داشته باشد.

جدول یک - سود قبل از کسر مالیات و مطالبات مشکوک‌الوصول چند بانک خصوصی در پایان سال ۱۳۸۷ (میلیون ریال)

نام بانک	پارسیان	اقتصاد نوین	کارآفرین	سامان	سینا	سرمایه
سود قبل از کسر مالیات	۳,۹۳۷,۰۷۸	۱,۹۸۶,۰۸۴	۱,۴۵۰,۲۱۷	۴۶۵,۵۸۰	۵۷۴,۹۱۷	۸۵۰,۱۴۹
هزینه‌ی مطالبات مشکوک‌الوصول	۱,۶۳۹,۶۱۹	۱,۱۵۲,۴۱۹	۲۴۰,۹۴۰	۳۲۹,۶۳۷	۴۸,۲۱۹	۱۹۸,۶۱۷